

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα,

Ημ/νία: 7 Ιουνίου 2017

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

A1. Περίληψη κειμένου

Ο ομιλητής αναλύει την έννοια της επιστήμης και το ρόλο του επιστήμονα. Αρχικά, διαχωρίζει την επιστήμη, που ταυτίζεται με την έρευνα, από την τεχνολογία, δηλαδή την πρακτική εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης. Η συμβολή της επιστήμης, εντούτοις κατά τον 20ό αιώνα, τόσο στην ανάπτυξη επιτευγμάτων όσο και στην πρόκληση συμφορών και πολέμων πυροδοτεί προβληματισμούς. Άρα, θεωρώντας την επιστήμη ως αντανάκλαση του υλικού και ηθικοπνευματικού επιπέδου κάθε εποχής, κρίνει ότι οι τρέχουσες συνθήκες αποξενώνουν τον άνθρωπο από την πνευματική αρτίωσή του. Μέσα σε τέτοια ατμόσφαιρα καλείται να λειτουργήσει ο επιστήμονας, που επωμίζεται το καθήκον διάγνωσης κάθε ελλοχεύοντος κινδύνου που υποθηκεύει το μέλλον της ανθρωπότητας. Οφείλει, λοιπόν, να επαγρυπνεί για την επωφελή αξιοποίηση του έργου του. Προκύπτει, ωστόσο, ότι η χρήση των επιστημονικών επιτευγμάτων δε βρίσκεται στην ευχέρειά του, λόγω εμπλοκής πολλαπλών παραγόντων. Κρίνεται αναγκαίο κάθε επιστήμονας να διέπεται από υψηλές αρχές και ήθος.

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α. Η επιστήμη και η τεχνολογία ταυτίζονται ως προς τους στόχους τους. **Λάθος**
- β. Η επιστήμη στοχεύει αποκλειστικά στην ικανοποίηση των πρακτικών αναγκών του ανθρώπου. **Λάθος**
- γ. Οι ανθρωπιστικές αξίες υπονομεύτηκαν στην εποχή μας. **Σωστό**
- δ. Ο επιστήμονας έχει ευθύνη για τη χρήση της επιστημονικής γνώσης που παράγει. **Σωστό**
- ε. Επιστήμονες υψηλών ιδανικών θα συμβάλουν στη διατήρηση του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα της επιστήμης. **Σωστό**

B2. α) Τρόποι ανάπτυξης:

1ος τρόπος ανάπτυξης: σύγκριση-αντίθεση → συγκρίνεται και αντιπαρατίθεται η έννοια της επιστήμης με την τεχνολογία. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι η επιστήμη αφοσιώνεται στην ουσιαστική κατάκτηση της γνώσης ενώ η τεχνολογία αποσκοπεί στην αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης για την εξυπηρέτηση των τρεχουσών και πρακτικών αναγκών του ανθρώπου. Εντοπίζεται και η διαρθρωτική λέξη «ενώ» που δηλώνει αντίθεση.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

2ος τρόπος ανάπτυξης: παραδείγματα → παρατίθεται το παράδειγμα του Αϊνστάιν: «Πολύ χαρακτηριστικά ... ηθικά ιδανικά».

3ος τρόπος ανάπτυξης: ορισμός → η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο του ορισμού και, πιο συγκεκριμένα, ορίζεται η έννοια της επιστήμης.

Οριστέα έννοια: «επιστήμη»

Γένος: «ως αένας **αγώνας** του ανθρώπου για την κατάκτηση της γνώσης»

Ειδοποιός διαφορά: «με την οξυδερκή παρατήρηση ... φωτίζει το νου».

β)

βέβαια (1η παράγραφος)	επιβεβαίωση / βεβαιότητα
εάν (2η παράγραφος)	προϋπόθεση
όμως (2η παράγραφος)	αντίθεση
για τούτο (5η παράγραφος)	αιτιολόγηση
δηλαδή (6η παράγραφος)	επεξήγηση

B3. α) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες, χωρίς να αλλάζει το νόημα:

- Η επιστήμη ως **διαρκής / συνεχής / ακατάπαυστος / ασταμάτητος / αδιάκοπος / ατέρμονος / διηνεκής** αγώνας του ανθρώπου.
- η επιστήμη παραμένει **αφοσιωμένη / πιστή / επικεντρωμένη** στην κατάκτηση της γνώσης.
- Η προώθηση των φυσικών επιστημών και η έκρηξη της τεχνολογίας [...] **γεννούν / δημιουργούν / πυροδοτούν** απορίες.
- το άγχος και η αγωνία **φθείρουν / αλλοιώνουν / καταστρέφουν** [...] την πνευματική ολοκλήρωση των ανθρώπων.
- κάθε επιστημονικό επίτευγμα [...] θα αποβεί [...] **επιζήμιο / ζημιογόνο / επιβλαβές / μοιραίο**.

β) Να δώσετε τα αντώνυμα των παρακάτω υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<u>συγκεκριμένο</u> (2η παράγραφος)	αφηρημένο / γενικό
<u>βελτίωσε</u> (2η παράγραφος)	επιδείνωσε / χειροτέρευσε
<u>ευθύνη</u> (4η παράγραφος)	ανευθυνότητα
<u>υλική</u> (4η παράγραφος)	πνευματική / άυλη
<u>ελευθερία</u> (4η παράγραφος)	δέσμευση / υποδούλωση / χειραγώγηση / εξανδραποδισμό

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

B4. α) Ο συγγραφέας με τη χρήση του ασύνδετου σχήματος επιτυγχάνει να παραθέσει εμφατικά και με τρόπο σύντομο, κοφτό και ζωντανό τα αίτια υπονόμησης των ευγενών ιδεωδών του ανθρωπισμού.

β) Ο συγγραφέας με τη χρήση του ρητορικού ερωτήματος επιδιώκει τον προβληματισμό και τον ελεύθερο στοχασμό του αναγνώστη, επικαλείται το συναίσθημα, δημιουργεί «κλίμα» διαλόγου και προσδίδει στο λόγο ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα.

Γ.

Προσφώνηση:

Αξιότιμοι καθηγητές,
Αγαπητοί γονείς,
Φίλοι μαθητές,

Ενδεικτικός πρόλογος:

Βρίσκομαι σ' αυτό το βήμα, σήμερα, με την ιδιότητα του αποφοίτου της Γ' Λυκείου στο πλαίσιο της τελετής που διοργανώνει το σχολείο μας, προκειμένου να μας τιμήσει, και νιώθω την ανάγκη να μοιραστώ μαζί σας τις σκέψεις και τα συναισθήματά μου για το χρέος και την ευθύνη που φέρουμε ως μελλοντικοί επιστήμονες. Ευθύνη που υπαγορεύεται από την πολλαπλή ύφεση της εποχής μας και τη συνακόλουθη ανάγκη των φορέων της επιστημονικής γνώσης να θωρακιστούν με τα κατάλληλα ηθικά εφόδια αναγόμενοι σε πρότυπα ανθρωπιστικών λόγων και έργων.

Μετάβαση:

Δεδομένης της ύπαρξης σύγχρονων προβλημάτων σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο είναι ανάγκη ο επιστήμονας να αξιοποιήσει τη γνώση του, το ήθος του και το κύρος της θέσης του στοχεύοντας στην αναχαίτιση έως και εξάλειψη των προβλημάτων αυτών.

Πρώτο ζητούμενο

Ειδικότερα για το ρόλο της επιστήμης:

Η εκλαΐκευση της επιστημονικής γνώσης που θα ενισχύσει την κριτική σκέψη και το επίπεδο του μέσου πολίτη θα επιτρέψει τη σωστή ανάγνωση των δυνατοτήτων και των κινδύνων της επιστήμης δίνοντας την ευκαιρία ελέγχου πολιτικών συμφερόντων και σκοπιμοτήτων και -κατ' επέκταση- της διεκδίκησης στράτευσης της επιστήμης σε ανθρωπιστικούς σκοπούς.

Να συνηγορήσει στην απαλλαγή των φτωχών πληθυσμών από την πείνα, την εξαθλίωση και στην εξάλειψη των φοβερών ασθενειών που μαστίζουν το ανθρώπινο γένος. Με την επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη και τις εφαρμογές τους στην ιατρική καταπολεμώνται ασθένειες, βελτιώνεται η υγεία, αυξάνεται ο μέσος όρος ζωής και παράλληλα ασκείται πίεση για την ευρεία διάθεση των ιατρικών επιτευγμάτων που ενδεχομένως παρεμποδίζονται από οικονομικά συμφέροντα εταιρειών.

Αντίστοιχα, ο επιστήμονας ως φορέας της επιστήμης ανταποκρινόμενος στο ρόλο του ως πνευματικού ανθρώπου οφείλει να γίνει η φωνή του ορθολογισμού και του κριτικού

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

πνεύματος ώστε να απαλλαγούν οι υποανάπτυκτοι και αμαθείς πληθυσμοί από δεισιδαιμονίες και προκαταλήψεις (αύξηση γνώσεων, προσέγγιση αλήθειας, διερεύνηση πνευματικών οριζόντων, άνοδος πνευματικού επιπέδου. Η άνοδος άλλωστε του πνευματικού επιπέδου συνεπάγεται και βελτίωση της ηθικής, άρα η εξέλιξη της επιστήμης οδηγεί σε απαλλαγή από στερεότυπα και προκαταλήψεις, με αποτέλεσμα ο άνθρωπος να ωριμάζει και να στρέφεται ευκολότερα σε αρετές και αξίες).

Να αποσοβήσει τον κίνδυνο ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος και πολεμικών συγκρούσεων, γνωστοποιώντας στην κοινή γνώμη τη συνέργεια κρατών και παραγωγών πολεμικής βιομηχανίας, που έχουν ολέθριες συνέπειες για την ανθρωπότητα.

Να αυξηθεί η παραγωγικότητα, να αξιοποιηθούν οι φυσικοί πόροι και να υιοθετηθούν νέες πρακτικές και μέθοδοι που συντελούν στην ανάπτυξη της οικονομίας, π.χ. εξάπλωση της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, αυτοματισμοί και άλλες τεχνολογικές εφαρμογές για τη βελτιστοποίηση της παραγωγής κ.λπ.

Τέλος, η επιστήμη σε συνεργασία με την τεχνολογία μπορούν να αναδειχθούν πολύτιμοι αρωγοί στην επίλυση του οικολογικού προβλήματος αναζητώντας και εφευρίσκοντας νέες τεχνικές στον τομέα της ενέργειας, στον τομέα της διαχείρισης των φυσικών πόρων κ.λπ. που είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Τα τελευταία χρόνια προωθείται η πράσινη ενέργεια ώστε να μπορούμε να προσβλέπουμε σε μια αειφόρο ανάπτυξη και ως -εκ τούτου- οι ειδικοί επισημαίνουν την αναγκαιότητα χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (αιολική, ηλιακή κ.λπ.).

Μετάβαση:

Ο επιστήμονας, όμως, ως αναπόσπαστο μέρος της επιστήμης οφείλει να πληροί εκείνες τις προϋποθέσεις και να διαθέτει τα χαρακτηριστικά εκείνα που κατ' αρχάς συνδέονται με την ηθική.

Δεύτερο ζητούμενο

- Αίσθημα ευθύνης ως φορέας γενικής και ειδικής γνώσης, την οποία έχει προσλάβει αξιοποιώντας τη φυσική του προδιάθεση σε ένα πρόσφορο κοινωνικό και δημοκρατικό περιβάλλον και οφείλει να την επιστρέψει στο πλαίσιο της αμοιβαίας ευεργεσίας.
- Εντιμότητα, ειλικρίνεια και γενναιότητα ώστε να γνωστοποιήσει και να καταγγείλει πιθανούς κινδύνους στην εφαρμογή του παραγόμενου επιστημονικού έργου.
- Ακέραιος και αδωροδόκητος στις πολιτικές και οικονομικές πιέσεις αντιστρατευόμενος στις ιδεολογικές απαγορεύσεις και στα δόγματα («η επιστήμη για την επιστήμη και η αλήθεια για την αλήθεια»).
- Ταπεινός και προσιτός ώστε να διαμοιράζεται και να ανατροφοδοτεί τη γνώση του και τον ανθρωπιστικό της προσανατολισμό όντας σε επαφή με την πραγματικότητα της εποχής και τις ανάγκες της.
- Συνέπεια και σταθερότητα στο φιλόνητο έργο του.
- Φιλελεύθερος, δημοκρατικός και φιλειρηνικός, ικανός να λαμβάνει αποφάσεις και να διαχειρίζεται διλήμματα ως πνευματικός ταγός.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Επίλογος:

Και θα ολοκληρώσω το λόγο μου –μη θέλοντας να καταχραστώ άλλο την υπομονή και το χρόνο σας– με αφορμή το «Έτος Ν. Καζαντζάκη» και ενθουμούμενος τη γνωστή του ρήση: «Να αγαπάς την ευθύνη· να λες εγώ· εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Αν δε σωθεί, εγώ φταίω».

Αποφώνηση:

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας και εύχομαι σε όλους καλή σταδιοδρομία.

Σχολιασμός!

Οι τύποι των ασκήσεων ήταν προσαρμοσμένοι στις απαιτήσεις της ύλης της Γ' Λυκείου με τις οποίες οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι και στις πρότερες τάξεις του Λυκείου. Το θέμα της έκθεσης είναι άμεσα συσχετισμένο με το πληροφοριακό υλικό του σχολικού εγχειριδίου και εύστοχα συνδεδεμένο με την επικαιρότητα και το δοθέν κείμενο. Αντίστοιχα και η δομή του θέματος ήταν σαφής ως προς τα ζητούμενα και το επικοινωνιακό πλαίσιο βοηθούσε τους μαθητές να εστιάσουν και να αναπτύξουν ψύχραιμα τις απόψεις τους.

Επιμέλεια:

Αντώνης Σαρρής, Ρούλα Κυρίτση, Σούλη Κάτια, Παναγιώτα Τσελεμάρκου, Δημήτρης Διώτης

Ευχόμαστε καλά αποτελέσματα!

Για την εύστοχη Συμπλήρωση του Μηχανογραφικού Δελτίου συμβουλευτείτε τη νέα έκδοση του Οδηγού Σπουδών: «ΣΠΟΥΔΕΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ 2017».

Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τις Σχολές, τις Σπουδές και τα Επαγγέλματα!

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ: www.methodiko.net